

ტურიზმის განვითარების ეკონომიკური ასპექტები საქართველოში

ლილა კადაგიშვილი

ეკონომიკური დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი

რუსუდან მაისურაძე

დოქტორანტი, პროფესორის ასისტენტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

წინამდებარე სტატიაში განხილულია ტურიზმის როლი და ადგილი საქართველოს ეკონომიკაში, შესწავლილია ტურიზმისადმი სახელმწიფოებრივი მიდგომის მიზნები და ამოცანები, გაანალიზებულია ტურიზმის დარგში არსებული თანამედროვე მდგომარეობა, მისი განვითარების პოტენციალი, საქართველოს ადგილი და როლი ტურიზმის მსოფლიო ბაზარზე. სტატიაში აღნიშნულია რომ, ტურიზმი არის ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთი პრიორიტეტული და საკვანძო დარგი, რომელიც ხელს უწყობს ქვეყნის ცნობადობის ზრდას და გლობალურ ეკონომიკაში მის ინტეგრაციას. ის უზრუნველყოფს ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას, შემოსავლების გაზრდას, სიღარიბის დაძლევას, მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლებას და ეკონომიკის მდგრად განვითარებას.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმი; ეკონომიკა; სტრატეგია; საქართველო.

ტურიზმის განვითარებისთვის საქართველოს ძალიან მდიდარი ბუნებრივი და კულტურული მემკვიდრეობა აქვს. მსოფლიოში დღითიდღე იზრდება იმ ადამიანების რიცხვი, ვისაც იზიდავს საქართველოს მდიდარი ბუნებრივი და კულტურული რესურსები, რომელიც უჩვეულო მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ქვეყანას კარგად განვითარებული მთის, ზღვისა და სპა კურორტები აქვს. საქართველოში სხვადასხვა ეპოქის ისტორიულ-არქიტექტურული ძეგლი და ეროვნული სტილის ნაგებობაა. ქვეყანა გამოირჩევა უნიკალური ეროვნული კულინარიით და ქართული ტრადიციული სტუმართმოყვარეობით, რაც ეროვნული კულტურის ორგანული ნაწილია. ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონსა და სოფელს აქვს უნიკალური ფოლკლორული კულტურა [Kadagishvili L., 2017]. საქართველოს ტურისტული პოტენციალით შეუძლია კონკურენცია გაუწიოს მსოფლიოში აღიარებულ ტურისტულ ქვეყნებს. როგორც გამოცემა Forbes აღნიშნავს 2015 წელს, საქართველო New York Times-ის მიერ დასახელებულ 52 აუცილებლად სანახავ ადგილს შორის 25-ე ადგილს იკავებდა, ხოლო 2017 წელს საქართველო Conde Nast Traveler's-ის მიერ მედვიზინგობის კუთხით აუცილებლად სანახავი ადგილების სიაში აღმოჩნდა. Forbes წერს, რომ საქართველო ყოველთვის იყო სტუმართმოყვარეობისა და სიტბოს სინონიმი, სადაც სტუმრები “ღმერთის საჩუქრად” მიიჩნევიან.

ტურიზმის აღორძინება და განვითარება, ბოლო ორი ათეული წლის განმავლობაში ხელისუფლების მუდმივი მზრუნველობის საგანია. მიუხედავად ამისა, ამ მიზნის რეალიზაციის კომპლექსური სტრატეგიისა და სამოქმედო პროგრამის შემუშავება 2015 წლამდე ვერ მოხერხდა. 2015 წელს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ და საქართველოს ტურიზმის ეროვნულმა ადმინისტრაციამ მსოფლიო ბანკის ტექნიკური და ფინანსური მხარდაჭერით შეიმუშავეს “საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025” [2]. ეს სტრატეგია ტურიზმის განვითარების შესახებ 10 წლიანი ხედვაა და ისეთ მნიშვნელოვან მიმართულებებს მოიცავს, როგორცაა ტურიზმის მარკეტინგი, ტურისტული პროდუქტები, ტურიზმის პოლიტიკა, ინფრასტრუქტურა და სხვ. სტრატეგიის ძირითადი მიზანია, 2025 წლისთვის საქართველო მსოფლიოში გაიგნოს, როგორც ყველა სეზონისა და მაღალი ხარისხის ტურისტული დანიშნულების ადგილი, რომელიც გამორჩეულია თავისი უნიკალური კულტურით, ბუნებრივი მემკვიდრეობით და სტუმარ-მასპინძლობის ეროვნული ტრადიციით. ახალი სტრატეგიით ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია 2025 წლამდე საქართველოში ტურისტების 8.4 ზრდას მლნ-მდე პროგნოზირებს. ტურიზმის ადმინისტრაციის გათვლებით, ქვეყანაში ამ რაოდენობის ტურისტის შემოსვლით ტურიზმის სექტორში დასაქმების რაოდენობა 180000-დან 270000-მდე, თითოეული ვიზიტორის მიერ დახარჯული თანხა 320 აშშ დოლარიდან 365 აშშ დოლარამდე, ხოლო ინვესტიციების მოცულობა 183 მლნ ლარიდან 874 მილიონ ლარამდე გაიზრდება.

საერთაშორისო მოგზაურობის კლასიფიკაცია

ცხრილი 1

ვიზიტის ტიპები	2015	2016	2017	ცვლილება % 2016-2017
საერთაშორისო მოგზაურობის ვიზიტები	6,305,635	6,719,975	7,902,509	17,6%
საერთაშორისო ვიზიტები	5,255,999	5,392,816	6,482,830	20,2%
ტურისტული ვიზიტები	3,011,663	3,297,275	4,069,354	23,4%
ერთდღიანი ვიზიტები	2,244,336	2,095,541	2,413,476	15,2%
სხვა ვიზიტები (არატურისტული)	1,049,636	1,327,159	1,419,679	7%

წყარო: საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში ტურიზმი თანდათან მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს. სახელმწიფოს მიერ შესაბამისი პოლიტიკის გატარების შედეგად უკანასკნელ წლებში მისი განვითარების დინამიკა არსებითად შეიცვალა [Kadagishvili L., 2018]. ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში, საქართველოში ტურისტების რაოდენობამ მსოფლიოს საშუალო მაჩვენებელთან შედარებით გაცილებით სწრაფად იმატა. სტატისტიკური მონაცემებით [4], 2017 წელს ტურიზმის ინდუსტრიამ ზრდა განაგრძო (იხ.ცხრილი 1.) და საერთაშორისო მოგზაურების მირ განხორციელებული ვიზიტების რაოდენობამ 7,902,509 მიაღწია, რაც 1,182, 534 (17,6%-ით) აღემატება 2016 წლის ანალოგიურ მონაცემებს. საერთაშორისო ვიზიტორების მიერ განხორციელებული ვიზიტების 62,8% (4,069,354) ტურისტული ვიზიტი იყო, რაც 30%-ით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს. ერთდღიანი ვიზიტორების რაოდენობამ წინა წელთან შედარებით 1,8%-ით მეტი - 2, 413,476 შეადგინა. საერთაშორისო ვიზიტორების მიერ განხორციელებულ ვიზიტებში უმეტესი წილი - 78.5% (4, 731, 057) მეზობელ ქვეყნებს უკავიათ, მხოლოდ 21.5% (1, 295, 641) მოდის სხვა ქვეყნებზე. წლის ლიდერი ვიზიტების რაოდენობით ისევე როგორც 2016 წელს აზერბაიჯანია 1, 301,556 (+21%), ხოლო რაოდენობრივი ზრდის მიხედვით რუსეთი (+285,792). მნიშვნელოვანი ზრდა შეიმჩნევა ასევე აზერბაიჯანელი (+225,736), ირანელი (+152,616) და სომეხი ვიზიტორების მიერ განხორციელებული (+134,934) ვიზიტების რაოდენობაში. აღნიშნული ზრდის მნიშვნელოვანი ფაქტორები ავიარების დამატება, პრესტურები და ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მარკეტინგული კამპანიებია. საქართველოს შესახებ საინფორმაციო რგოლმა, რომელიც 10 მიზნობრივ ბაზარსა და მსოფლიოში ყველაზე რეიტინგულ არხებზე Discovery Channel, BBC, CNN და EURONEWS, ტრიალებდა ხელი შეუწყო ჩვენი ქვეყნის პოპულარიზაციას მთელ მსოფლიოში. მოგზაურების შემოსვლების ზრდა შეინიშნება უკრაინიდან, ყაზახეთიდან, თურქმენეთიდან, უზბეკეთიდან, ბელორუსიდან, ტაჯიკეთიდან, ისრაელიდან, პოლონეთიდან, ინდოეთიდან, საუდის არაბეთიდან (იხ.ცხრილი 2). იმ ქვეყნებიდან, სადაც ნაკლებია პოლიტიკური და ეკონომიკური კრიზისები, საერთაშორისო მოგზაურების ვიზიტების ზრდის ტენდენცია კვლავაც გრძელდება [Kadagishvili L., 2017]. პოზიტიური ტენდენცია ნარჩუნდება ევროკავშირის ქვეყნებიდან, საიდანაც საქართველოში საერთაშორისო ვიზიტორების ვიზიტების ზრდის კუთხით გამოირჩეოდნენ [4]: გერმანია (+28.7%), პოლონეთი (+17.6%), გაერთიანებული სამეფო (+44.7%), საფრანგეთი (+31.7%) და ჰოლანდია (+32.9%). ევროპელი მოგზაურების წილი მთლიან რაოდენობაში 4,2 %- ია, ხოლო ზრდა წინა წელთან შედარებით - 23,5 %. ამ სტატისტიკაში განსაკუთრებით კარგი გახლავთ ის, რომ იზრდება იმ ქვეყნების რაოდენობა, საიდანაც ტურისტები ჩამოდიან საქართველოში. ეს კი მიუთითებს, რომ ქვეყანას ტურიზმის განვითარების მიმართულებით სწორი სტრატეგია აქვს არჩეული, მაგრამ ამ მიმართულებით მომავალშიც უნდა გაგრძელდეს მუშაობა, როგორც ახალი ბაზრების აღმოჩენის, ასევე არსებულ ბაზრებზე მეტი ადამიანის დაინტერესებისა და მოზიდვის კუთხით, რაც ხელს შეუწყობს დამატებითი უცხოური ვალუტის შემოდივნებს. ტურიზმის განვითარება ზეგავლენას მოახდენს ტურიზმთან დაკავშირებული სხვა დარგების განვითარებაზე. ყოველივე ეს ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას და მათი შემოსავლების ზრდას [Kadagishvili L., 2018].

საერთაშორისო ტურისტული ვიზიტები, პირველი 10 ქვეყანა

ცხრილი 2

ქვეყანა	2016	2017	ცვლილება	ცვლილება %
რუსეთი	607,626	825,437	217,811	35,8%
აზერბაიჯანი	510,771	608,682	97,911	19,2%
თურქეთი	557,303	547,983	-9,320	-1,7%
სომხეთი	404,497	466,449	61,952	15,3%
საქართველო (არარეზიდენტი)	378,404	404,584	26,180	6,9%
ირანი	124,864	273,842	148,978	119,3%
უკრაინა	131,835	147,389	15,554	11,8%
ისრაელი	83,451	112,827	29,376	35,2%
პოლონეთი	40,671	47,604	6,933	17%
კაზახეთი	38,194	43,699	5,505	14,4%

წყარო: საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

საერთაშორისო ვიზიტორების ვიზიტის მთავარი მიზანი გართობა, დასვენება და რეკრეაციაა; სხვა, ხშირად ნახსენებ მიზნებს შორის არის მეგობრების, ნათესავების მონახულება; ტრანზიტის; შოპინგი; ბიზნესი, პროფესიული საქმიანობა; მკურნალობა და სხვა. ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მონაცემებით უცხოელი ტურისტები ყველაზე ხშირად სტუმრობენ თბილისს, ხოლო მეორე ადგილზე აჭარაა. ცნობილია, რომ „კონფერენციები, სემინარები და გამოფენები თანამედროვე ბიზნესისათვის არ წარმოადგენს ახალ მოვლენას“ [Shaburishvili Sh., Kadagishvili L., 2012]. ტურიზმის ეროვნულმა ადმინისტრაციამ მონაწილეობა მიიღო სხვადასხვა ტურისტულ გამოფენა-ბაზრობაზე. ასევე, დაინერგა კომუნიკაციის თანამედროვე უახლესი ტექნოლოგიები, გაიზარდა ინფორმაციის გავრცელების სიჩქარე, ფართოდ გავრცელდა ინტერნეტი, როგორც ბიზნესის ისე საზოგადოებრივი საქმიანობის სხვა სფეროებში. თბილისში, ბათუმში, ბაკურიანში, ბორჯომში, ანაკლიაში და სხვაგან მსოფლიოში ცნობილი ბრენდების სასტუმროები აშენდა. ბუნებრივია ამ პროცესებს თან ახლავს ბიზნეს მოგზაურების რიცხვის ზრდა. თუ 2013 წელს საქართველოს ბიზნესისა და პროფესიული საქმიანობის მიზნით ვიზიტორთა საერთო რაოდენობის მხოლოდ 3% ეწვია, 2017 წელს ეს მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად გაიზარდა და ვიზიტორების საერთო რაოდენობის 8,2 % შეადგინა. საქმიანი ტურიზმის ზრდის მიმართულებით ქვეყანას კარგი პოტენციალი გააჩნია, რომელთა შორის მნიშვნელოვანია ლიბერალური სავიზო პოლიტიკა, უსაფრთხო გარემო, სტუმართმოყვარე ხალხი და მომსახურების ხარისხთან შედარებით დაბალი ფასები. საერთაშორისო კონგრესებისა და კონვენციების ასოციაცია ICCA -ს რეიტინგში, საქმიანი ტურიზმის სფეროში საქართველომ 2017 წელს პირველი ადგილი დაიკავა კავკასიისა და ცენტრალური აზიის რეგიონებში და მოწინავე პოზიციებზეა ისეთ სახელმწიფოებთან მიმართებაში, როგორიცაა ყაზახეთი, უკრაინა, ყატარი და მონაკო. საქმიანი ტურიზმის განვითარების მიზნით გაეროს მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის ხელშეწყობით საქართველოში ჩატარდა ისეთი მნიშვნელოვანი ღონისძიებები, როგორიცაა ღვინის ტურიზმის პირველი გლობალური კონფერენცია და ევრაზიის მთის კურორტების განვითარების კონფერენცია. როგორც ტურიზმის ადმინისტრაციის წარმომადგენლები აღნიშნავენ, ამ სეგმენტის განვითარებისთვის 2017 წლის დეკემბერში, დასრულდა მუშაობა, საქართველოს პირველი საქმიანი ტურიზმის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავებაზე, რომელიც GIZ-ის მიერ იქნა დაფინანსებული და ავსტრიულმა კომპანია ENITED-მა მოამზადა. MICE (საქმიანი ტურიზმის) სეგმენტის განვითარებაზე მიუთითებს ის ფაქტიც, რომ საქართველომ მოიპოვა უფლება 2019 წელს უმასპინძლოს მსოფლიო გიდების ასოციაციების ფედერაციის კონგრესს, რომელსაც 70-ზე მეტი ქვეყნის წარმომადგენელი დაესწრება.

საქართველოში ტურიზმი ვითარდება მსოფლიოში მიმდინარე პროცესების, უპირველესად, გლობალიზაციის ზემოქმედებით [Shaburishvili Sh., korghanasvili L., Sikharulidze D., Kadagishvili L., 2016], რომელიც არსებით გავლენას ახდენს საქართველოს ტურისტულ ორიენტაციაზე და მომსახურებით საერთაშორისო ვაჭრობას უწყობს ხელს. საქართველოს მომსახურების ექსპორტის ძირითადი ნაწილი [4], (68,3%) ტურიზმიდან მიღებულ შემოსავლებზე მოდის. ტურიზმი ბიზნესისა და არაერთი განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნის შემოსავლის მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს [Putkaradze R., 2012]. 2017 წელს საქართველოში უცხოური ტურიზმიდან მიღებულმა შემოსავალმა 2,75 მილიარდი დოლარი შეადგინა, რაც 580 მილიონით მეტია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. საქართველოს მოქალაქეების დანახარჯები უცხოურ ტურიზმზე 0,46 მილიარდი დოლარი იყო, 20%-ით მეტი წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. შედეგად უცხოური ტურიზმის

ბალანსი საქართველოში 2,29 მილიარდ დოლარს შეადგენდა, რაც 28,5%-ით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს [4]. სტატისტიკური მონაცემებით 2017 წელს საქართველოს მშპ-ში ტურიზმისა და მოგზაურობის წილი 6.3% იყო და ამ მაჩვენებლით მსოფლიოში 26-ე ადგილს იკავებდა. მსოფლიოს ეკონომიკისა და ტურიზმის საჭოს (WTTC) ანგარიშის მიხედვით საქართველოში ტურიზმი პირდაპირი გზით 140 300 სამუშაო ადგილს ქმნის და ამ მაჩვენებლით მსოფლიოში 78-ე ადგილზეა.

საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მონაცემთა ბაზაში დარეგისტრირებული განთავსების ადგილების რაოდენობამ 2017 წელს 1 955 შეადგინა, რაც 190 ადგილით (2016-1765 ადგილი) აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს, ხოლო საწოლი ადგილების რაოდენობამ 65 943 შეადგინა, რაც 7892 ადგილით აღემატება 2016 წლის მაჩვენებელს [4]. ქართულ ბაზარზე განთავსების ინდუსტრიაში ლიდერ პოზიციებს თბილისი და აჭარის რეგიონი იკავებენ. საქართველოში უკვე ფუნქციონირებს საერთაშორისო ბრენდის რამოდენიმე სასტუმრო, როგორცაა Radisson Blue Iveria, Tbilisi Marriott, Courtyard Marriot, Sheraton Metekhi Palace, Holiday Inn, Citadines და სხვ. 2017 წლის განმავლობაში საქართველოს სასტუმროები და სასტუმროს ტიპის დაწესებულებები [8] 3381.5 ათას სტუმარს მოემსახურა, რაც 33.1 პროცენტით აღემატება გასული წლის შესაბამის მაჩვენებელს. საქართველოს სასტუმროების სტუმართა 69.7 პროცენტი საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან სტუმრობდა, 30.3 პროცენტი - საქართველოდან. საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან საქართველოს სასტუმროებს უმეტესად სტუმრობდნენ რუსეთიდან (16.9%) შემოსული სტუმრები. საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან საქართველოს სასტუმროებს უმეტესად სტუმრობდნენ რეკრეაციისა და დასვენების მიზნით 78.4 პროცენტი, საქმიანი და პროფესიული მიზნით - 13.8 პროცენტი, მკურნალობის მიზნით - 1.9 პროცენტი, ხოლო დარჩენილი 5.9 პროცენტი სხვა მიზნებზე მოდის [8]. უკანასკნელ პერიოდში საქართველოში ვიზიტორების ზრდის დინამიკა დამატებით ახალი სასტუმროების მშენებლობის აუცილებლობასთან დაკავშირებით ოპტიმისტური პროგნოზის საფუძველს წარმოშობს, რაც, თავის მხრივ, დასაქმების მაჩვენებელზე ზემოქმედებს და პირდაპირი წესით ახალ სამუშაო ადგილებს ქმნის.

ცნობილია, რომ ტურისტთა რაოდენობა უშუალოდ დამოკიდებულია პირდაპირი რეისების რაოდენობაზე, ფრენების გეოგრაფიაზე, სიხშირესა და ავიაბილეთების ხელმისაწვდომობაზე, საქართველოს მთავრობა აქტიურად მუშაობს ამ მიმართულებით. ყოველწლიურად იზრდება იმ კომპანიების რაოდენობა, რომლებიც ახორციელებენ ტრანზიტულ ფრენებს საქართველოს აეროპორტებიდან. მათი მეშვეობით მსოფლიო ეცნობა საქართველოს კულტურას, ისტორიას და გეოგრაფიას, რაც ტურიზმის განვითარებას წახალისებს და „ასევე დადებითად აისახება ქვეყნებს შორის ეკონომიკური ურთიერთობების გაუმჯობესებაზე“ [Kadagishvili L., 2016]. საქართველოს სამოქალაქო ავიაციის ინფორმაციით 2016 წელს თბილისის საერთაშორისო აეროპორტიდან ფრენები შესრულდა 19 მიმართულებით, ხოლო 2017 წელს - 25 მიმართულებით. 2017 წელს ქუთაისის აეროპორტიდან რეისები შესრულდა 14 (3-ით მეტი ვიდრე 2016 წელს), ხოლო ბათუმის აეროპორტიდან 8 მიმართულებით. ბოლო პერიოდში საქართველოში ტურისტული ნაკადის ზრდის ტენდენციამ საქართველოს საერთაშორისო აეროპორტებში მგზავრთნაკადების მატება განაპირობა [Kadagishvili L., 2016]. საჭიერო სივრცით სულ უფრო და უფრო მეტი მგზავრი სარგებლობს. ამას საქართველოს ავიაციის სტატისტიკაც ადასტურებს. საქართველოს აეროპორტებით 2016 წელს თუ 2,840,455 მგზავრმა ისარგებლა, 2017 წელს ეს მაჩვენებელი 43 პროცენტით გაიზარდა და 4,073,959 გახდა. დღეს, როდესაც ქვეყანაში იზრდება საჭიერო ტრანსპორტით გადაყვანილი მგზავრების რაოდენობა მნიშვნელოვანია, საქართველოს სამოქალაქო ავიაციის ადმინისტრაციამ უზრუნველყოს საქართველოსა და უცხო ქვეყნებს შორის მოწესრიგებული და უსაფრთხო საჭიერო მიმოსვლა, უცხო ქვეყნებისა და ეროვნულ ავიაკომპანიებს შორის სამართლიანი კონკურენცია და მომხმარებელთა ინტერესების დაცვა.

აღსანიშნავია, რომ 2016 წელს საქართველოს მთავრობის მიერ შემუშავებული „სივრცითი მოწყობის“ პროექტი მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ტურიზმის ბიზნესის თანამედროვე მდგომარეობას და ხელს შეუწყობს ვიზიტორების კიდევ უფრო მნიშვნელოვან ზრდას, ვინაიდან პროექტი, „თვისობრივად, ხარისხობრივად და ფიზიკურად ცვლის საქართველოს, მისი რეგიონების ცხოვრების ხარისხს და თითოეული ადამიანის კეთილდღეობაზე ექნება ზეგავლენა“ [10]. „სივრცითი მოწყობის“ პროექტი 2016-2020 წლებში საქართველოს ინფრასტრუქტურაში მნიშვნელოვან ცვლილებებს ითვალისწინებს. ახალი გზები, ხიდები და გვირაბები, რომელთა მშენებლობაც უკვე მიმდინარეობს და გაგრძელდება შედგომ წლებშიც და რომლებიც მგზავრობას უფრო უსაფრთხოს, სწრაფს და კომფორტულს გახდის, გააუმჯობესებს სხვადასხვა ტურისტული ადგილების ხელმისაწვდომობას, გამოიწვევს ახალ შეთავაზებებს, ინვესტიციების მოზიდვას, შიდა და საერთაშორისო ტურისტული ნაკადების ზრდას, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას და, აქედან გამომდინარე საქართველოს მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებას.

მოგზაურობის და ტურიზმის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობის რეიტინგი განსაზღვრავს საქართველოს ადგილსა და როლს ტურიზმის მსოფლიო ბაზარზე. 2017 წლის მსოფლიო რეიტინგში წარმოდგენილ 136 ქვეყანას შორის მოგზაურობისა და ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის დონის მხრივ საქართველოს 70-ე ადგილი უკავია [10]. ინდექსი 14 მთავარ კომპონენტად იყოფა, ქვეყანას თითოეულ კომპონენტში 1-დან 7 ქულამდე ენიჭება. საქართველოს მიერ მიღებული ქულა მაქსიმალური 7-დან 3.7-ია. World Economic Forum

ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის 2017 წლის ინდექსში საქართველოს პოზიცია 1 ადგილით გაუმჯობესდა, 2015 წელს საქართველოს ამ რეიტინგში 71 ადგილი ეკავა. ინდექსის თანახმად, საქართველო ევრაზიის რეგიონში მეორეა რუსეთის შემდეგ და აზერბაიჯანს, ყაზახეთს, სომხეთსა და უკრაინას უსწრებს. მოგზაურობისა და ტურიზმის რეიტინგის სუბინდექსებიდან 2015 წელთან შედარებით გაუმჯობესდა და ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი 6,1 ქულა საქართველოს ჯანმრთელი გარემოს მხრივ აქვს (ეპიდემიების გავრცელებასა და სუფთა წყალზე ხელმისაწვდომობით რეიტინგში პირველი პოზიცია უკავია). 2015 წელთან შედარებით საქართველოს პოზიციები გაუმჯობესდა შემდეგ კრიტერიუმებში [11]: ბიზნეს გარემო - 136 ქვეყანას შორის 22-ე პოზიცია (5,26 ქულა), უსაფრთხოება - 29-ე პოზიცია (6,01 ქულა), ინფორმაციული და კომუნიკაციების ტექნოლოგიური მზაობა - 67-ე პოზიცია (4,45 ქულა), მოგზაურობისა და ტურიზმის სფეროს პრიორიტეტი - 41-ე პოზიცია (4,90 ქულა). საყურადღებოა, რომ კონკურენტუნარიანობის რეიტინგის ზემოაღნიშნული კრიტერიუმების გაუმჯობესებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა: გარემოზე ზემოქმედებისა და გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის გაუმჯობესებამ; მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს ჩამოყალიბებამ და საკუთრების უფლების დაცვამ; მობილური ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობის ზრდამ და ინტერნეტის გამოყენებამ ბიზნეს ტრანზაქციების პროცესში; ხელისუფლების მიერ ტურისტული სექტორის პრიორიტეტად აღიარებამ; ტურიზმზე დანახარჯების ზრდამ და მარკეტინგული ღონისძიებების ინტენსივობამ.

World Economic Forum-ის ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის 2017 წლის ინდექსში საქართველოს პოზიციები გაუარესდა შემდეგ კრიტერიუმებში [12]: ადამიანური რესურსები - 51-ე პოზიცია (4,78 ქულა), საერთაშორისო გახსნილობა - 66-ე პოზიცია (3,13 ქულა), ტურისტთა მომსახურების ინფრასტრუქტურა - 76-ე პოზიცია (4,03 ქულა). უცვლელი დარჩა ფასების კონკურენტუნარიანობა - 66-ე პოზიცია (4,90 ქულა). აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ხელისუფლება მნიშვნელოვან ყურადღებას უთმობს ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებას 2017 წლის ტურიზმის კონკურენტუნარიანობის ინდექსებში ქვეყანას ყველაზე არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა აქვს შემდეგ კრიტერიუმებში: მომსახურე პერსონალის მომზადებაში 123-ე პოზიცია, კვალიფიციური სამუშაო ძალა-122-ე პოზიცია, ბუნებრივი და კულტურული რესურსების სუბინდექსში -109-ე პოზიცია (მათ შორის: ბუნებრივი რესურსები 106-ე პოზიცია, კულტურული რესურსები და ბიზნეს მოგზაურობა 81 პოზიცია) ინფრასტრუქტურის სუბინდექსში -70-ე პოზიცია. წინა წლებთან შედარებით საჰაერო, საზღვაო და სახმელეთო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებაში პროგრესის მიუხედავად, ინდექსებში საქართველოს საჰაერო ტრანსპორტის ინფრასტრუქტურაში 2,2 ქულით 90-ე პოზიცია და სახმელეთო და საპორტო ინფრასტრუქტურაში 3,3 ქულით 63-ე პოზიცია უკავია.

ტურიზმის სფეროში საქართველოში დღეისათვის არსებული მდგომარეობის ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა სამი მთავარი გამოწვევა, (მომსახურების ხარისხის განვითარება, ბუნებრივი და კულტურული გარემოს სწორი ორგანიზება და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება), რომელიც ქვეყანამ უნდა დაძლიოს. შესაბამისად, ტურიზმის განვითარებისათვის მომავალში გასატარებელ ღონისძიებებს შორის, თავისი აქტუალურობით გამოვყოფდით შემდეგს: ტურიზმის სფეროში განათლების სისტემის დახვეწა; საერთაშორისო მასშტაბით აპრობირებული საგანმანათლებლო პროგრამების დანერგვა და მათზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა; ტურიზმისა და მომიჯნავე სფეროებში პროფესიონალი კადრების მომზადების, გადამზადების და გაცვლითი პროგრამების განხორციელება; ინფორმაციული უზრუნველყოფისა და მარკეტინგული შესაძლებლობების გაუმჯობესება; ახალი პარკების, ბოტანიკური ბაღების, ტყის მასივების გაშენება და განვითარება; კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებისა და სხვა კულტურული მნიშვნელობის აქტივების შენარჩუნება, მათზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება; კონფერენციების, სემინარების, გამოფენების და სხვა ღონისძიებების სისტემატური ორგანიზება; ქვეყნის ტურისტული პოტენციალის შესახებ ცნობადობის გაზრდა; ტურისტული ბაზრებიდან მოსახერხებელი და ხელმისაწვდომი საჰაერო მიმოსვლის უზრუნველყოფა; საერთაშორისო პირდაპირი მიმართულების რეისების გაზრდა; ქვეყნის ტურისტულ ადგილებამდე მისასვლელი გზებისა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება; უცხო ქვეყნებისა და ეროვნულ ავიაკომპანიებს შორის სამართლიანი კონკურენცია და მომხმარებელთა ინტერესების დაცვა; ქვეყნის სავიზო პოლიტიკის გადახედვა და საერთაშორისო მოგზაურობის გამარტივება.

ლიტერატურა:

1. Kadagishvili L. (2017). The Current State of Tourism and Its Development Perspectives in Georgia. KNOWEDGE – International Journal, Scientific Papers, Vol.19.1. Education and Social Sciences. Promoted in Agia Triada, Greece. 456 გვ.
2. საქართველოს ტურიზმის სტრატეგია 2025, საქართველოს ტურიზმის ადმინისტრაცია, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. თბ., 2016, <http://gnta.ge/wp-content/uploads/2015/01/საქართველოს-ტურიზმის-სტრატეგია.pdf>
3. Kadagishvili L. (2018). Challenges of the Priority Sectors of Entrepreneurship in Georgia. Governing Business Systems.

- Theories and Challenges for Systems, Thinking in Practice. Springer Proceedings in Business and Economics. 176 გვ.
4. 2017 საქართველოს ტურიზმის სტატისტიკური მიმოხილვა. 46 გვ. <https://gnta.ge/ge/სტატისტიკა/>
 5. შაბურიშვილი შ., ქადაგიშვილი ლ., (2012). ბიზნეს მოგზაურობის განვითარების უცხოური გამოცდილება და საქართველოს პერსპექტივები. 111 საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია ტურიზმი: ეკონომიკა და ბიზნესი. ბათუმი. 393 გვ. <https://bsu.edu.ge/sub-52/page/3-404/index.html>
 6. ბიზნესის ტექნოლოგიური გარემო საქართველოში და ექსპორტის კონკურენტუნარიანობა, მონოგრაფია, რედ. მესხია ი., თსუ., თბ., 2016. 206გვ.
 7. ფუტყარაძე რ., (2012) გერმანია საერთაშორისო ტურიზმში: თანამედროვე მდგომარეობა და პერსპექტივები. 111 საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია ტურიზმი: ეკონომიკა და ბიზნესი. ბათუმი. 393 გვ. <https://bsu.edu.ge/sub-52/page/3-404/index.html>
 8. ინფორმაცია სასტუმროებისა და სასტუმროს ტიპის დაწესებულებების საქმიანობის შესახებ, 2017 წლის შედეგები. 4 გვ. http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/hotels/sastumroebis%20saqmianobis%20shesaxe_b_2017.pdf
 9. Kadagishvili, L. (2016). Development prospects for transit potential of Georgia. US-China Law Review, 13(7). 583 გვ. <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/uschinalrw13&div=40&id=&page=>
 10. საქართველოს მთავრობა, ქვეყნის სივრცითი მოწყობის პროექტის პრეზენტაცია. 16. 10 2016. http://gov.ge/print.php?gg=1&sec_id=434&info_id=57765&lang_id=GEO
 11. Travel & Tourism Competitiveness Index 2017 edition. <http://reports.weforum.org/travel-and-tourism-competitiveness-report-2017/country-profiles/#economy=GEO>
 12. ტურიზმის კონკურენტუნარიანობით საქართველო 136 ქვეყანას შორის 70-ე ადგილზეა. <http://www.tabula.ge/ge/story/119195-turizmis-konkurentunarianobit-saqartvelo-136-qvekanas-shoris-70-e-adgilzea>

Economic Aspects of Tourism Development in Georgia

Leila Kadagishvili,

Ivabe Javakhishvili Tbilisi state University, asst. professor

Rusudan Maisuradze,

Ivabe Javakhishvili Tbilisi state University, Doctoral Student

S u m m e r y

The present paper considers the role and place of tourism in the economy of the country, studies the tasks and goals of the state approach to tourism, analyzes current situation and development perspectives in tourism industry, as well as the role and place of Georgia on the global tourism market. It is noted, that tourism is one of the priority and key sectors for the development of Georgia's economy that contributes to improving the country's awareness and its integration into the global economy. It ensures creation of jobs, increasing income, overcoming poverty, improving welfare of people and sustainable economic development.

Key words: *tourism; economy; strategy; Georgia.*